

Oppmannsrapport etter fellessensur i Hordaland

Sentralt gitt skriftlig eksamen
NOR 0214, NOR0215, NOR1415, 10. årstrinn 2014

Ein smak av Noreg

Theodor Kittelsen: *Nøkken*, 1892
Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design

Bergen 18. juli 2014
Marit Røine
Oppmann i Hordaland

Innledning

Eksamen i norsk 2014 ble i Hordaland avviklet etter gjeldende bestemmelser og retningslinjer for vurdering og eksamen i grunnskolen. 3196 elevsvar: 1585 i NOR0214, 1575 i NOR0215 og 73 i NOR1415 ble vurdert av 52 sensorer i 13 sensorgrupper. Oppmannskorpset bestod av oppmann Marit Røine, varaoppmann Arnhild Christiansen samt Margrethe Moe Sandven og Anders Kletthagen som assisterende oppmenn.

Rapporten bygger på innspill, kommentarer og drøftinger på fagsamling for sensorer 4.6.2014 og oppmannssensurmøtet 13.6.2014, tilbakemeldinger og samtaler med sensorer under fellessensurmøtet 17.6.2014 samt drøftinger i oppmannskorpset.

Kommentarer til eksamenssettet i norsk skriftlig 2014

Respons på forberedelsesmateriell og oppgavesett

Vurdering av årets eksamensoppgaver

Sensorene i Hordaland opplever eksamensoppgavene som en rettesnor for videre arbeid med norskfaget; de gir signal om hva som vil kreves. Flere av sensorene meldte tilbake at elevene hadde sittet lenger enn tidligere, og dermed vist respekt for arbeidsoppgavene de skulle løse.

Ny oppgaveform med krav til spesifikk norskfaglig kompetanse og spesifikke oppgavekrav er blitt positivt mottatt. Imidlertid kreves det mer av de som skal vurdere oppgavene, både i forhold til å bruke kjennetegn på måloppnåelse aktivt og konsistent og i forhold til tid til vurdering. Sensorene mener at nye krav til oppgaveløsning i henhold til oppgavebestillinger, bruk av varierte skrivehandlinger samt begrepsforståelse og bruk av fagspråk foreløpig ikke har hatt nok gjennomslag i opplæringen. Følgelig er det store forskjeller fra skole til skole hvordan endringene er blitt tatt ned i den daglige opplæringen, og i hvilken grad eleven klarer å dokumentere fagkompetanse ved eksamen.

Sensorene opplevde at det klart var høyere krav enn tidligere. De mener at det er meget gode oppgavebestillinger, men at ønsker at det klarere skal gå frem hva som er igangsetter og hva som er oppgaveinstruksjon. Elevene er ikke bevisst på det bare er oppgaveteksten som står i uthevet skrift. Sensorene hevder at det er bedre spredning på valg av oppgaver enn tidligere – ingen «planker».

Forberedelsesdelen

Sensorene var i sin helhet fornøyd med tema, tekstutvalg, tekstomfang og ny struktur i forberedelsesmateriellet. Spesielt ble det fremhevet at omfanget nå

oppleves som overkommelig for elevene. Lærerne opplevde at det var lett å veilede elevene i arbeidet med årets forberedelsesmaterieell. Tekstene hadde noe ujevn kvalitet ifølge noen av sensorene, og et par av tekstene var mindre egnet som inspirasjonskilde til skriving (tegneseriestripen, *Dimmu Borgir, Dette ønsker kjendisene seg til jul*). Kalvø-teksten og *I Norge triller de barnevogn og en Bismak av Norge* ble fremhevet som tekster elevene hadde god nytte av i skrivingen. Lydfilene fungerte greit, selv om opplesningen er noe monoton og mekanisk.

NOR0214

Kommentarer til enkeltoppgaver i oppgavesettet

Del A

Sensorene var fornøyd med oppgaven – aktuell og med en norskfaglig vri. De ønsket seg imidlertid litt tydeligere bestillinger – utydighet i oppgaven kan gi utydighet i svaret. Noen elever skildrer noe som ikke står i sangteksten og/eller finnes i reklamen. A-delen «skiller», mange elever klarer å dra nytte av kunnskaper de har om litteratur, historie, diktanalyse og reklame, mens andre bare beskriver konkret hva de ser i tekst/bilde. Få elever har tatt opp konteksten fra innledningsteksten.

Kommentarer til enkeltoppgaver i del B

Oppgave B1

Mange elever skriver generelt om «det gode liv i Norge» uten at de tar stilling til hva det vil si å ha det man trenger. Det er svært varierende om elevene tar opp tråden fra igangsetteren, men mange bruker Kalvø-teksten. Kravet til å underholde leseren, var nok vanskelig for mange.

Oppgave B2

Mange gode besvarelser – tydelig at man bygger på egne erfaringer. Det er svært varierende hvorvidt kandidatene klarer å tilpasse teksten til medium, formål og mottaker, men mange lykkes i dette.

Oppgave B3

Mange gode tekster – og mange som klarer å tilpasse teksten til formålet. Ikke alle forstår hva «byggedyret» er, og budskapet blir utydelig i noen av besvarelsene.

NOR0215

Sensorene meldte tilbake at en del elever med bokmål som hovedmål syntes det ble mye arbeid; med tre krevende oppgaver ble det for lite tid til å arbeide med det formelle i sidemålet.

Del A

Oppgave A1

De fleste elevene har ikke tatt bestillingen om mottaker, og (altfor) mange klarer ikke å bruke fagspråk eller kunnskap om språk/dialekter. Det ser ut som om de også bare har hatt begrenset nytte av å bruke lærebøkene til å finne fram til relevante opplysninger.

Oppgave A2

Mange elever har fått til denne oppgaven, siden den nok i større grad er lik oppgaver elevene er vant med. De fleste har klart å ta i bruk skrivehandlingene fra oppgaveteksten. Ikke alle elevene forstår sangteksten eller oppgavebestillingen, og dikter helt fritt uten å ta utgangspunkt i sangen.

Kommentarer til enkeltoppgaver i del B

Oppgave B1

Oppgaven har gitt mange gode besvarelser. Mange elever argumenter godt for sitt syn, selv om konklusjonene ikke alltid henger sammen med argumentasjonen.

Oppgave B2

I denne oppgaven virker det som elevene ikke klarer å svare like presist på oppgavebestillingen, og det blir mange generelle påstander og synsing. Noen elever skriver tekster som er ganske like B1 fra hovedmålsettet.

Oppgave B3

Mange elever skriver Fantasy-fortellinger om overnaturlige vesener, men uten særlig tilknytning til norsk natur. Det er mange parafraser over *Trolljegeren*. Selv elever som viser god skrivekompetanse, klarer ikke i tilstrekkelig grad å utnytte de mulighetene som ligger i oppgaven.

Oppgave B3

Det er klart færre besvarelser til denne oppgaven, men det er gjennomgående meget gode tekster som ble levert her. De som har valgt denne oppgaven, klarer stort sett å utnytte mulighetene fra forberedelsesmateriellet og få fram kontrastene både i overskriften og i teksten sin.

Vurderingsmatrisen – vurderingsskjemaet – eksamensveiledningen

Vurderingsveiledningen med vurderingsskjema og vurderingsmatrise synes nå å være et godt kjent og godt brukt vurderingsverktøy. Sensorene mener de er nyttige vurderingsverktøy i sensureringsarbeidet. Imidlertid ble det påpekt at for noen kjennetegn på måloppnåelse skiller for lite mellom de forskjellige nivåene.

Kommentarer til den praktiske gjennomføringen av eksamen

Eksamen ble avviklet uten større problemer.

Forberedelsestiden

Elevene fikk tilgang til forberedelsesmateriellet til oppsatt tid og støtte heller ikke på tekniske vansker under forberedelsene.

Oppmelding til eksamen og eksamensavvikling

Det ble ikke meldt om særlige vansker eller uregelmessigheter ved eksamensavviklingen eller innlevering av elevsvarene. Det var et par tilfeller der skolene hadde oppgitt feil målform, men dette ble avklart ved sensorene hadde tatt kontakt med skolen under sensureringen eller at Fylkesmannen kontaktet skolen under fellessensuren.

Kommentarer til den praktiske gjennomføringen av sensuren

Fagsamling for sensorer 4. juni 2014

Fylkesmannen i Hordaland holdt også i år en sensorskolering "midt i sensureringsperioden". Oppmennene ledet fagsamlingen med gjennomgang av årets eksamen og drøfting av prinsipper for vurdering og karaktersetting i norsk med påfølgende vurdering av utvalgte elevsvar. Det var svært mange engasjerte innlegg og vurderingsdiskusjoner.

Med ny eksamensform ser det ut til at det er færre «plagiat-tekster». Men fortsatt er det tekster som helt eller delvis bærer preg av at de er skrevet på forhånd, siden de ikke treffer oppgavebestillingene, eller det er stor forskjell på A- og B-delen.

En kunne forvente at det var tvil og dilemmaer knyttet til en samlet vurdering av del A og del B. Enkelte besvarelser hadde ujevn kvalitet på de to delene, men sensorene var stort sett enige i den samlede vurderingen.

Både oppmannskorps og sensorene selv opplever at denne samlingen er svært nyttig. Vi er ikke i tvil om at samlingen bidrar til å skape et tolkingsfellesskap blant norsklærere og en skolering som kommer opplæringen og elevene til gode.

Oppmannsmøte 13. juni 2014

Oppmannssensuren i Hordaland starter med et møte mellom oppmannskorpsene i alle eksamensfagene for å forberede fellessensuren samt en drøfting av eksamen og kompetanse- og karakternivå i eksamensfagene.

Forskjellen i eksamensresultatene for norsk, engelsk og matematikk ble drøftet også i år. Det var enighet i oppmannskorpsene i engelsk og i norsk at det var svært positivt at eksamensformen for de to fagene og krav til kompetanse har nærmet seg hverandre.

Oppmannskorpene mener at eksamensveiledningen og presisjonskravene i kjennetegn for måloppnåelse, karakterkrav og vurderingspraksis i enda større grad kan harmoniseres.

Fellessensur 17. juni 2014

Fylkesmannen hadde ansvaret for effektiv og god gjennomføring av fellessensuren på Storetveit skole.

Sensureringen i firergrupper fungerte også i år meget godt. Som tidligere var det store forskjeller i hvordan og hvor mye sensorgruppene/-parene brukte oppmannskorpset. Noen sensorpar brukte oppmennene hyppig på grunn ulik vurdering av besvarelsene. Også i år var det mange besvarelser der vurderingstvilen var knyttet til tekster som ikke treffer oppgavens intensjon eller ikke svarte på alle oppgavebestillingene. Det virket som om sensorene i større grad var enige om vurdering av tekster til karakteren 1 enn tidligere.

Kommentarer til karakterene gitt til norskeksamen

Karakterstatistikk for eksamen i norsk skriftlig 2014 Hordaland

Fagkode	Fagnavn	Antall	%1	%2	%3	%4	%5	%6	Snitt	Std. avvik
NOR0214	Norsk hovedmål 10. årstrinn	1585	1,2	17,0	40,1	28,6	11,3	1,7	3,4	1,0
NOR0215	Norsk sidemål 10. årstrinn	1575	2,5	28,3	40,8	21,7	5,8	1,8	3,0	1,0
NOR1415	Norsk for elever med fritak for vurdering av sidemål, 10. årstrinn	73	24,7	56,2	12,3	5,5	1,4	0	2,0	0,8

(Resultater før klagesensur)

Statistikken viser samme resultat som fjoråret i hovedmål, men en tilbakegang i sidemål på 0.3 karakterpoeng fra fjorårets eksamen. Denne nedgangen gjenspeiler nok oppfatningen av at årets sidemåls eksamen som krevende, spesielt siden settet inneholder tre oppgaver. NOR1415 har en tilsvarende nedgang. 24.7 % av besvarelsene i denne gruppen ble vurdert til karakteren 1 mens tilsvarende i 2013 var 11.5 %. Dette skyldes nok at voksne deltakere nå har samme eksamen som elever.

I hovedmålet får 58,3 % av elevene karakteren 3 eller lavere, i sidemålet gjelder dette 71,6 % mot 64 % av elevene året før. Tatt i betraktning at også fjoråret hadde en økning for gruppen elever som fikk karakteren 3 eller lavere med 5 prosentpoeng, gir nivåsenkingen i sidemålet i Hordaland reell grunn til bekymring.

Ved årets norskeksamen er prosentandelen seksere både i hovedmålet og sidemålet den samme som ved fjorårets eksamen. Antall enere er imidlertid høyere både i hovedmålet og spesielt i sidemålet (1.2 prosentpoeng) sammenliknet med fjorårets eksamen. Vi så også i fjor en økning i antall enere, og pekte på som mulig forklaring at den psykiske sperren for å sette karakteren 1 er blitt lavere i og med at laveste karakter nå er tatt mer i bruk i alle eksamensfagene. Klarere vurderingskriterier og en bedre vurderingsmatrise gjør

det også lettere å vurdere om eleven viser lavere måloppnåelse enn det som kreves til karakteren 2. Imidlertid kan den relative økningen av enere også skyldes at oppgavene nå krever at besvarelsene viser en bredere kompetanse.

Sammenliknet med fjoråret er det svakere resultater i NOR1415 dette skoleåret, og resultatene i Hordaland er lavere enn året før. Særlig er det en relativ økning i antallet besvarelser som har fått karakteren 1. Dette skyldes nok den store gruppen minoritetsspråklige kandidater som nå avlegger samme eksamen som elever.

Oppmannskorpset mener at karaktersettingen er i tråd med prestasjonene og med vurderingskriteriene for årets norskeksamen.

Det er ikke store forskjeller i resultatene i Hordaland og nasjonalt; Hordaland ligger 0,1 karakterpoeng under både i hovedmål og i sidemål. Hordaland har høyere andel elever som får karakterene 3 eller under, og tilsvarende færre som oppnår de beste karakterene (6 prosentpoeng i hovedmål, 3.3 prosentpoeng i sidemål). Både i hovedmål og i sidemål (som i matematikk) er den vanligste karakteren 3, både i Hordaland og nasjonalt. I engelsk derimot oppnår over 60 % av elevene i Hordaland karakteren 4 eller bedre. Oppmannskorpset har tidligere påpekt at det er grunn til å reise diskusjon om store karakterforskjellene mellom norsk og engelsk. Spørsmålet er om det er forhold ved eksamensoppgavene, vurderingskriteriene eller vurderingstradisjoner som gir dette utslaget, eller om det kan være forhold ved opplæringen som gjør at elevene dokumenterer høyere kompetanse i engelsk enn i norsk. Selv om nå eksamensformen i de to fagene har nærmet seg hverandre, gir dette seg ikke utslag i karaktersettingen ved eksamen.

Oppsummering

Samlet sett ble eksamen og sensurering avviklet uten vansker. Elever, faglærere og sensorer var godt fornøyde med årets forberedelsesmateriell og oppgaver. Eksamensformen bidrar til at elevene får vist en bredere skrivekompetanse. Likevel er det en del utfordringer knyttet til begreps- og oppgaveforståelse. Det er fortsatt behov for å arbeide med oppgavebestillinger, hva som kreves for ulike skrivehandlinger samt å bruke kilder selvstendig og formålstjenlig i egne tekster. Spesielt må det arbeides med å vise norskfaglige kunnskaper skriftlig. Sensorene uttrykker ønske om en matrise med kjennetegn på måloppnåelse som enda klarere skiller karakternivåene.

Bergen, 18. juli 2014

Marit Røine
oppmann i Hordaland